

ПОЈМОВНО-ТЕРМИНОЛОШКА РАЗЈАШЊЕЊА

КОМБИНОВАНО ОДЕЉЕЊЕ

Постоји велика разноликост и неуједначеност термина којима се означава појам комбинованог одељења. Неуједначеност је присутна и у свакодневnoj комуникацији међу учитељима, на стручним скуповима, у стручној и дневној штампи и тако даље.

Међу најстарије термине сврставају се **обичне помешане школе** и **двочлане школе**. („**Обичне помешане школе** зову се оне где сва деца без разлике рода и разреда заједно у једној соби седе и од једног учитеља све уче. У овим је школама посла највише, који је тиме тежи што више деце има“ (**Кратко упутство за српске народне учитеље**, Нови Сад, 1861:110). (**Двочлане** су **школе**, где су деца на две собе и два учитеља подељена... За двочлане школе прописано је, да се у млађој класи само **букварци**, а у старијој **часловци** и **псалтирци** заједно уче, да се тим што пре преко они први најгрубљи основа пређе, и што пре до лепши наука доспе...).

Ови термини се данас никако или ретко користе, што није случај са терминима **подељена** и **неподељена школа**. И њихов корен је у 19. веку. Тако је законом о основним школама од 31. 12. 1882. године министар просвете **Стојан Новаковић** прописао ниже основне школе (неподељене и подељене). У неподељеним школама је највећи број ученика 50, а у подељеним 70.

Јован Миодраговић такође говори о **подељеним** и **неподељеним школама**, али не дефинише прецизно те појмове.

Немачки педагог **Паул Фикер** (P. Ficker) под **неподељеним сеоским школама** подразумева одељења састављена из два или три разреда. „Такве школске творевине“, каже П. Фикер, „раније су се сматрале као нужно зло настало из нарочитих прилика. Данас се зна да настава у неподељеним сеоским школама има и неких првенстава над наставом у варошким школама подељеним у много одељења.“ (Фикер, П.: **Дидактика нове школе**, Геца Кон, Београд, 1939: 287).

Раде Вуковић сматра да је „**подељена** она основна школа у којој учитељ ради само са једним разредом у једном одељењу или у којој раде најмање два учитеља без обзира на број одељења. Све остале школе у којима ради један учитељ, без обзира на број деце и начин комбиновања разреда, фактички су **неподељене** основне школе“ (Раде Вуковић,

Рад у неподељеној основној школи и комбинованом одељењу, Педагошко друштво Народне Републике Србије, Београд, 1951: 9).

Недељко Трнавац користи назив **мале сеоске школе** да би означио одељења комбинована од ученика четири разреда у школи са мање од 15 ученика, а не и одељења комбинована од по два разреда. Он сматра да такав назив највише одговара називу **неподељена школа**, јер је у Србији 15 ученика граница изнад које се у једној школи могу формирати два комбинована или вишеразредна одељења.

Веома су фреквентни (учестали, чести) и термини: **једноразредна школа, дворазредна школа, троразредна школа и четвороразредна школа**.

Тихомир Продановић говори о **школи у неразвијеној средини**, а данас се може чути и термин **школа у слабо настањеним регијама**.

На хрватском говорном подручју говори се о **подручној основној школи, подручном одељењу, малој подручној школи са комбинованим одељењима**.

Сродни овим терминима су и термини: **издвојено одељење, истурено одељење, физички издвојено одељење**.

Понекад су уместо термина **комбиновано одељење** у истом значењу употребљавани (или се и сад употребљавају) термини: **недиференциране школе, нерашчлањене школе, нижеорганизоване школе, патуљасте школе, школе на неразвијеном подручју, школе на приграничном подручју, школе у забаченим крајевима, школе са малим бројем ученика, смешани разреди, нижедиференциране школе, двокласне школе, трокласне школе, лилипут школе, школе у сеоској средини, школе у руралној средини** (лат: rus, ruralis – село), **патуљасте школе, салашарске школе, дводељне школе, једнодељне школе, вишеразредне неподељене са једним наставником, дворазредне с једним наставником, једноразредне с једним наставником, школе са једним учитељем**. Ови се термини у свакодневној пракси, па и у стручној литератури често алтернативно и синонимно употребљавају.

Данас је, ипак, најчешће у употреби термин **комбиновано одељење**, а у његовом одређењу међу педагозима нема битних разлика.

Тако је и у Педагошком речнику **комбиновано одељење** одређено као „одељење које је састављено од два или више разреда.“

У Педагошкој енциклопедији се користи израз **комбинирано** уместо комбиновано одељење. Аутор термина је Владимир Пољак, педагог из Хрватске.

Без обзира на терминолошку разноврсност међу наведеним одређењима нема битних разлика. Основна карактеристика свих је истовремени рад једног учитеља са више различитих разреда.

Ми ћемо се у нашем раду служити термином **комбиновано одељење**, јер сматрамо да он, осим што је најфреквентнији, најјасније и најпрецизније одражава суштину појма о коме је реч.

Према томе, **комбиновано одељење је одељење које је састављено од ученика два, три или четири разреда са којима истовремено ради један учитељ.**

При томе се термин комбиновано одељење односи на млађе разреде основне школе (I - IV).

У пракси наилазимо на различите моделе комбинованих одељења:

- комбинована одељења формирана од ученика два разреда. С обзиром на различите могућности комбиновања у овом моделу су могућа комбинована одељења ближих (I – II, III – IV) и комбинована одељења удаљенијих разреда (I – III, II – IV).
- комбинована одељења формирана од ученика три разреда, и
- комбинована одељења формирана од ученика четири разреда.